

НАЗАР ОКЛІЄВИЧ, аспірант, Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника, Україна
ORCID ID 0009-0001-3864-4341
nazar.okliievych22@pnu.edu.ua

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ З ЕЛЕМЕНТАМИ ФУТБОЛУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

NAZAR OKLIEVYCH, PhD student, Vasyl Stefanyk
Precarpathian National University, Ukraine

PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS FOR SPORTS AND HEALTH ACTIVITIES WITH ELEMENTS OF FOOTBALL IN PRIMARY SCHOOL: THEORETICAL ASPECT

У статті представлено актуальність проблеми професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до спортивно-оздоровчої роботи з елементами футболу. Обґрунтовано сутність спортивно-оздоровчої роботи з елементами футболу в початковій школі, проаналізовано деякі теоретичні концепти щодо підготовки педагогів до її реалізації в освітній практиці з урахуванням сучасних українських реалій, зокрема воєнного стану (наявність психоемоційних травм у дітей молодшого шкільного віку, потреба у руховій активності у цифрову епоху та необхідність впровадження інновацій у позаурочній діяльності з фізичного виховання тощо). Подано орієнтовну модель професійної підготовки майбутніх учителів до спортивно-оздоровчої роботи з елементами футболу у школі I-го ступеня, визначено змістові характеристики окремих її компонентів (мотиваційно-цільовий, когнітивно-змістовий, комунікативний і практико-діяльний). На думку автора, результатом реалізації цієї моделі повинні бути: сформовані компетентності у майбутнього вчителя щодо цієї роботи (методичні, організаційні, ко-

мунікативні, валеологічні тощо), підвищення рівня фізичної активності студентів, їхня стійка мотивація до занять фізичною культурою, соціалізація учнів через командні ігри, комунікативні навички у спортивному середовищі та позитивний психологічний клімат. Підтверджено, що спортивно-оздоровча робота з елементами футболу в умовах НУШ слугує дієвим педагогічним засобом фізичного розвитку особистості дитини і дієвим інструментом формування ключових компетентностей у початкових класах. Доведено ефективний вплив спортивно-оздоровчих занять з елементами футболу на розвиток і виховання дітей молодшого шкільного віку, адаптацію та соціалізацію в умовах закладу освіти (зокрема для внутрішньо переселених осіб) і командну взаємодію.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні учителі початкових класів, спортивно-оздоровча робота з елементами футболу, модель професійної готовності.

Summary. The article presents the relevance of the problem of professional training of future primary school teachers for sports and health work with elements of football with pupils. The essence of sports and health work with elements of football in primary school is substantiated, and analyses some theoretical

concepts of professional training of teachers for its implementation in educational practice, taking into account modern Ukrainian realities, in particular martial law (the presence of psycho-emotional trauma in primary school children, the need for physical activity in the digital age, and the need to introduce innovations in extracurricular physical education activities, etc.). An indicative model of professional training of future teachers for sports and health work with elements of football in primary school is presented, and the content characteristics of its individual components (motivational-targeted, cognitive-content, communicative and practical-activity or technological) are determined. According to the author, the implementation of this model should result in: the development of future teachers' competencies in this area (methodological, organisational, communicative, health-related, etc.), an increase in students' physical activity levels, their sustained motivation to engage in physical culture, the socialisation of students through team games, communication skills in a sports environment, and a positive psychological climate. It has been confirmed that sports and health activities with elements of football in the NUS environment serve as an effective pedagogical means of

physical development of the child's personality and an effective tool for the formation of key competencies in primary grades. The positive impact of sports and health activities with elements of football on the development and education of primary school children, adaptation and socialisation in an educational institution (in particular for internally displaced persons) and team interaction has been proven.

Key words: professional training, future primary school teachers, sports and health activities with elements of football, model of professional readiness.

Мета: обґрунтувати сутність спортивно-оздоровчої роботи з елементами футболу в початковій школі та теоретичні концепти щодо професійної підготовки педагогів до її реалізації в освітній практиці з урахуванням сучасних українських реалій.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Упровадження концептуальних основ Нової української школи (НУШ) орієнтує педагогів на створення інноваційного освітнього середовища передусім для роботи з учнями початкових класів, де фізична культура є невід'ємним складником формування всебічно розвиненої особистості (НУШ, 2016). Спортивно-оздоровча робота з елементами футболу має значний потенціал для розвитку фізичних і соціальних компетентностей молодших школярів (Шиян, 2008). В умовах сучасних реалій в Україні її організація пов'язана з низкою викликів. По-перше, це стосується матеріально-технічного забезпечення, оскільки у багатьох закладах освіти, на жаль, все ще відсутні спеціалізовані майданчики, безпечне обладнання та якісні м'ячі, що обмежує можливості для проведення занять. По-друге, частина вчителів недостатньо володіють методиками навчання елементів футболу, адаптованими до вікових особливостей дітей молодшого шкільного віку, у руслі міжпредметності. По-третє, це безпекові виклики у початковій школі, адже організація

командних ігор потребує ретельного дотримання правил техніки безпеки, аби уникнути травматизму. Водночас виклики воєнного стану в країні зумовлюють те, що іноді заняття потрібно переривати і переміщуватися в укриття через повітряні тривоги, а діти цього віку є надто вразливими до психоемоційних переживань і тому потребують додаткового педагогічного супроводу. Тому тема якісної підготовки вчителів початкових класів до організації спортивної ігрової діяльності з елементами футболу, відпочинку та релаксації для учнів є на часі і потребує дослідження.

Аналіз досліджень і публікацій. Концептуально розв'язання цієї проблеми ґрунтується на аналізі досліджень з професійної підготовки педагогів таких учених, як: О. Акімова, О. Будник, Г. Васянович, І. Зязюн, О. Довженко, О. Дубасенюк, Л. Хомич, О. Цюняк, Г. Філіпчук та ін. У роботі використано теоретичні та практичні засади фахової підготовки майбутніх учителів початкових класів, розроблені О. Бідою, Л. Комар, Р. Романишин, І. Червінською та ін. Крім того, враховано різні аспекти впровадження діяльнісного підходу в освіті (В. Балакірєва, Н. Делікатна, В. Ковальчук, О. Пасічник, З. Шевців). У руслі підготовки фахівців до реалізації завдань фізичного виховання в школі працювали такі дослідники: Е. Вільчовський, Т. Осокіна, Б. Шиян, О. Дубогай, Я. Яців. Необхідність цілеспрямованого фізичного розвитку за допомогою різних форм і засобів фізичного виховання довели М. Божик, М. Козленко, Ю. Полатайко, В. Розанова та інші.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зміст професійної підготовки майбутніх учителів до реалізації завдань фізичного виховання у школі передбачає формування у них готовності до роботи з учнями задля вирішення завдань здоров'язбережувальної освіти й формування відповідних компетентностей. Теоретичний аналіз наукової літератури з теми дослідження (Антонова, 2007; Бабюк, 2018; Бойко, 2013; Кольцова, 2014; Матвіє-

нко, 2010; Шиян, 2008 та ін.) засвідчує, що проблема підготовки майбутніх фахівців початкової освіти до фізкультурно-оздоровчої роботи в школі, зокрема із застосуванням елементів футболу (для хлопчиків і дівчаток), досліджена недостатньо.

Поняття готовності "майбутнього вчителя фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями розглядається як результат професійної підготовки студента закладу вищої освіти, який виражений у здатності до формування особистої фізичної культури учнів і здійснення ролі координатора здоров'язбережувальної освіти в закладі середньої освіти" (Іванова, 2005, с. 19). Науковці виокремлюють низку суперечностей у вирішенні даного питання, а саме: "між вимогами суспільства до підготовки майбутніх учителів фізичної культури як координаторів здоров'язбережувальної освіти й недостатнім осмисленням і узагальненням цього процесу в педагогічній науці"; між традиційними підходами до професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури та "індивідуально-творчим характером їх професійної діяльності"; між спрямуванням вищої освіти на нові моделі підготовки і все ще "традиційним змістом, формами і методами" цієї роботи (Іванова, 2006, с. 65).

Якщо спроектувати це на процес професійної підготовки майбутнього педагога початкової школи, котрий також частково вирішує ці завдання з учнями, то можна визначити складники, які включає ця готовність – мотивація, знання, уміння, комунікативні навички та особистісні якості фахівця (Кондур, 2019). Приміром, М. Божик (2013) презентує теоретичні аспекти "підготовленості вчителів-предметників з професійно-прикладної фізичної підготовки" у руслі їх готовності до професійної діяльності; О. Бойко (2013) розглядає конкретні вимоги до цієї підготовки учителів фізичної культури з урахуванням реалій сучасності. Такі дослідження засвідчують, що спортивно-оздоровча робота в початковій школі

потребує особливої підтримки з боку державної освітньої політики, вчителів і батьків дітей, оскільки їх стан фізичного та ментального здоров'я з кожним роком погіршується (Budnyk, Okliievych et al., 2024).

У нашому дослідженні запропонована модель професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до відповідної діяльності з учнями з урахуванням наявних викликів сучасності (Лодатко, 2023). Вважаємо, що складниками цієї моделі можуть бути наступні: мотиваційно-цільовий, когнітивно-змістовий, комунікативний і практико-діяльнісний.

Мотиваційно-цільовий компонент представляє внутрішню зацікавленість учителя у збереженні та зміцненні здоров'я дітей, усвідомлення значущості фізичної активності, наявності чітких цілей щодо формування здорового способу життя, спрямованість на досягнення важливої мети – залучення учнів до спортивно-ігрової діяльності з елементами футболу. При цьому визначаємо такі показники цього компонента: розвиток професійних компетентностей у сфері фізичного виховання, стійка професійна мотивація вчителя до розвитку фізичної активності учнів; спрямованість на виховання у дітей інтересу до футболу як до доступного ігрового виду спорту, формування командного духу, поваги до правил гри й партнерів.

Когнітивно-змістовий компонент – це знання майбутнім учителем основ валеології, дитячої фізіології, гігієни рухової активності, педагогіки, методики викладання фізичної культури в початкових класах, психології, зокрема вікових особливостей розвитку молодших школярів, сучасних підходів до організації спортивно-оздоровчої роботи; розуміння змісту й методики роботи з ними в окресленому аспекті. Не менш важливими є також компетентності з теорії та методики футболу (адаптованого для молодшого шкільного віку), знання про безпеку життєдіяльності на уроках та під час ігрової діяльності, психолого-педагогічні особливості

організації ігор у дітей 6–8 років (Шиян, 2008).

Комунікативний компонент – це вміння майбутнього учителя встановлювати контакт з учнями початкових класів, мотивувати їх до активності, створювати позитивну атмосферу співпраці, переконувати у необхідності фізичної активності дітей і дорослих, налагоджувати взаємодію з батьками та колегами щодо формування здоров'язбережувального освітнього середовища тощо.

Комунікативна компетентність майбутнього учителя у сфері спортивно-ігрової діяльності з елементами футболу в початковій школі – це також педагогічне спілкування з учнями на уроці та під час ігор (вміння чітко пояснювати правила, завдання); формування мовленнєвої культури вчителя (доступність, емоційність, виразність); використання невербальних засобів (жести, міміка, сигнали свистком або рухом руки під час гри); організація командної взаємодії між учнями (робота в парах, групах, командах); розвиток толерантного спілкування (підтримка учнів з різним рівнем підготовки, включення всіх у діяльність).

Для формування такої компетентності у майбутніх учителів важливо під час практичних занять в університеті створювати відповідні ситуації для професійного діалогічного навчання. При цьому варто відпрацьовувати вміння створювати дружню атмосферу на заняттях, у т. ч. з почуттям гумору; використання прийомів педагогічної підтримки і заохочення; запобігання та вирішення конфліктних ситуацій у спортивно-руховій грі. Водночас чільне місце належить співпраці з батьками, як уже було зазначено вище. Ця робота включає пояснення батькам значення рухової активності та футболу для розвитку дітей, а також співпрацю з колегами (інтегровані уроки, спортивні заходи в початковій школі, змагання між класами тощо) (Шиян, 2008).

Практико-діяльнісний компонент – це здатність майбутнього педагога застосовувати знання на практиці під час проведення спортивно-ігрової активності з елементами футболу: організовувати рухливі ігри, вправи, фізкультхвилинки, проводити заняття з урахуванням безпеки та індивідуальних потреб дітей. Це відпрацювання зі

Рис. 1. Модель професійної готовності вчителя початкових класів до спортивно-оздоровчої діяльності з використанням елементів футболу

Ресурс: розроблено автором

студентами, передусім при вивченні дисциплін з педагогіки й методик викладання навчальних предметів, гурткової роботи і т.п., конкретних методів проведення розминки, рухливих ігор з елементами футболу, тренування навичок організації вправ на розвиток швидкості, спритності, координації; проведення спортивних хвилинок та оздоровчих пауз; організація міні-змагань, естафет і командних ігор з елементами футболу; інтеграція ігрових вправ в освітній процес (наприклад, математика і рухливі ігри з м'ячем).

Елементи рухової активності в початковій школі інтегруємо і у викладання інших предметів у початковій школі, тому застосування інтерактивних методів навчання (ігрові технології, проєктна діяльність, інтегровані уроки) (Комар, 2011), цифрових ресурсів: відеоуроки, мобільні застосунки з фізичними вправами, динамічні паузи і ранкові зустрічі з м'ячем є достатньо ефективними (Будник, Ніколаєску, 2022). Адже діти дошкільного та молодшого шкільного віку захоплюються цифровими гаджетами, комп'ютерними іграми, переглядом мультиплікацій, що часто є неконтрольованим. Практико-діяльнісна готовність майбутніх фахівців початкової освіти включає також інклюзивні підходи щодо адаптації вправ для дітей з різними рівнями підготовки, окремо для хлопчиків і дівчаток, планування занять із поступовим ускладненням і варіативністю.

Дієвим механізмом реалізації моделі слугує тло, на якому здійснюється професійна підготовка майбутніх учителів, зокрема створення в закладі освіти належного освітнього середовища для збереження та зміцнення здоров'я студентів і викладачів (Smolinska et al., 2020).

Результатом упровадження запропонованої моделі професійної підготовки вчителя початкових класів до спортивно-оздоровчої діяльності з використанням елементів футболу вважаємо: а) сформовані професійні компетентності у вчителя, підвищення рівня його обізнаності щодо змісту та іннова-

ційних методик залучення учнів до фізичної активності, стимулювання і зацікавлення фізичною культурою, зокрема іграми з елементами футболу; б) здоров'язбережувальний ефект (краща постава, координація, витривалість) у студентів і їхня мотивація працювати у цьому руслі з учнями в початковій школі; в) вміння налагоджувати ефективну педагогічну комунікацію з молодшими школярами під час занять, а також з батьками і колегами задля досягнення співпраці у вирішенні спільних навчально-виховних і розвивально-оздоровчих завдань; г) навички упровадження форм і методів спортивно-оздоровчої діяльності з використанням елементів футболу з молодшими школярами, їх соціалізації через командні ігри та формування комфортного спортивно-освітнього середовища.

Для практичного вирішення окресленої проблеми варто сконцентрувати увагу та діях педагогічної громадськості щодо організації рухової активності молодших школярів, зокрема: проведення уроків фізичної культури з урахуванням їхнього віку й можливостей, залучення до рухливих ігор та естафет, вправ на розвиток координації, швидкості, сили й витривалості.

Для "перезавантаження" і подолання травм війни корисно проводити ці заняття на свіжому повітрі та водночас формувати навички здорового способу життя, пояснювати важливість правильного дихання, постави, режиму дня; ознайомлювати з правилами особистої гігієни, харчування та значенням відпочинку; виховувати інтерес до спорту. Не менш важливо акцентувати вчителів у своїй педагогічній діяльності в початковій школі на профілактиці захворювань і зміцненні здоров'я вихованців: загартовування (повітряні, сонячні та водні процедури у допустимих формах), динамічні паузи та фізкультхвилинки під час навчання, вправи для профілактики порушень постави та зору.

Окрім уроків фізичної культури в початковій школі, педагогам варто повною мірою використовувати

потенціал позаурочних заходів фізично-оздоровчого спрямування: спортивні свята, змагання, естафети, дні здоров'я; прогулянки, туристичні квести, екскурсії з елементами рухової активності, а також гурткова робота (наприклад, секції з футболу, легкої атлетики, танців) (Грицюк, 2015).

У нашому контексті розглянемо більш детально специфіку професійної підготовки вчителя початкових класів до організації спортивних ігрових видів спорту в початковій школі, зокрема з дитячого футболу. Адже це розвиває не лише фізичні якості школярів, а й сприяє співпраці, дружнім взаєминам і взаємодопомозі. Зауважмо, що використання рухових вправ є корисним для зниження втомлюваності та напруги у дітей, створення позитивного емоційного середовища на уроках і в позаурочний час. Адже ігри з м'ячем варто практикувати і на рухливих перервах між уроками в школі I-го ступеня.

У професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів до організації спортивно-оздоровчої діяльності в НУШ варто використовувати сучасний педагогічний досвід та освітні інновації (Цюняк, 2020). Для цього вчителі можуть проводити інтегровані уроки – елементи футболу поєднувати, приміром, з математикою. При цьому необхідно виокремити ті аспекти (етапи уроків), які будуть мати спільні елементи для навчання, виховання і розвитку молодшого школяра, а також організації інтерактивної взаємодії (Комар, 2011). Так, рахунок очок, вимірювання часу, відстані на уроках математики рекомендують поєднувати з мовними іграми (командні інструкції, руханки з римуванням), динамічними тематичними паузами, що сприяє розвитку міжпредметних зв'язків. А на уроках образотворчого мистецтва чи художньої праці – створювати аплікації (колажі) на теми футболу (наприклад, "Моя команда").

Для упровадження цифрових інновацій в освітній процес застосовують відповідні відеоуроки, мобільні додатки для розвитку ко-

ординації, віртуальних тренажерів, що дозволяє підвищити інтерес учнів до занять (Budnyk & Kondur, 2022). Крім того, сучасні методики адаптують вправи з м'ячем до можливостей дітей з особливими освітніми потребами (ООП), забезпечуючи їхню активну участь у колективних іграх. Це сприяє зацікавленню учнів футболом, навчальним матеріалом і згуртовує клас у командній взаємодії. Якщо йдеться про підготовку студентів (майбутніх учителів) до окреслених функцій у початковій школі, то це успішно було реалізовано під час пандемії коронавірусу (Будник, Ніколаєску, 2022), а потім упродовж повномасштабної російсько-української війни (Panchenko et al., 2022).

Проектна діяльність передбачає участь учнів початкових класів у міні-турнірах, створення власних правил ігор, ведення "щоденника спортсмена", що підвищує їхню мотивацію, здатність до саморегуляції (Чайка, 2007). Аналогічно вчитель може разом з батьками дітей записувати цікаві події й інших спортивних ігор і забав. І тут необхідно забезпечити особистісно орієнтований підхід у фізичному вихованні дітей (Бех, 2015; Дубасенюк, 2012). Йдеться також про формування індивідуальної освітньої траєкторії в освітньому процесі чи в професійній підготовці школяра (студента) (Гуменникова, 2011).

Таким чином, спортивно-оздоровча робота з елементами футболу в умовах НУШ слугує дієвим педагогічним засобом фізичного розвитку та інструментом формування ключових компетентностей у початкових класах, розвитку соціалізації, творчості та командної рухової активності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження підтвердило важливість професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації спортивно-оздоровчої роботи з елементами футболу. Визначено, що така педагогічна діяльність є ефективним засобом фізичного розвитку, формування ключових компетентностей і

соціалізації молодших школярів в умовах НУШ. Запропонована модель підготовки включає мотиваційно-цільовий, когнітивно-змістовий, комунікативний і практико-діяльнісний компоненти, які в комплексі забезпечують формування у майбутніх учителів психолого-педагогічних, методичних, організаційних, валеологічних і комунікативних компетентностей.

Особливого значення набуває реалізація спортивно-оздоровчої роботи з елементами футболу у сучасних українських реаліях: воєнний стан, психоемоційні труднощі дітей, потреба у підвищенні рухової активності та впровадженні інновацій у позаурочну діяльність. Результатом впровадження цієї підготовки є не лише підвищення рівня професійної готовності майбутніх учителів, а й підвищення фізичного та психоемоційного стану дітей, розвиток у них командної взаємодії, комунікативних умінь і формування позитивного психологічного клімату в колективі. Отже, спортивно-оздоровча робота з елементами футболу виступає дієвим педагогічним інструментом у початковій школі, потребує подальшого методичного удосконалення й активного впровадження в освітній процес.

Перспективи подальших наукових досліджень вбачаємо у вивченні історико-педагогічного контексту окресленої проблеми, щоб простежити її динаміку в історичній ретроспективі, подоланні гендерних стереотипів щодо залучення хлопчиків і дівчаток до рухливих ігор з елементами футболу, розроблення методичних рекомендацій до проведення шкільних гуртків з дитячого футболу у позаурочній виховній роботі тощо.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Антонова, О. Є. (2007). *Теоретичні та методичні засади навчання педагогічно обдарованих студентів*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка.
- Бех, І. Д. (2015). *Вибрані наукові праці. Виховання особистості* (Т. 1). Чернівці: Букрек.

Божик, М. В. (2013). Теоретична підготовленість вчителів-предметників з професійно-прикладної фізичної підготовки як ефективна умова формування готовності до професійної діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури. Фізична культура і спорт*, 1(7[33]), 45–51.

Бойко, О. О. (2013). Сучасні виклики до професійної підготовки учителів фізичної культури. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури. Фізична культура і спорт*, 1(7[33]), 52–57.

Будник, О., & Ніколаєску, І. (2022). Цифрові технології у підготовці майбутніх педагогів: сучасні виклики дистанційної освіти. *Via Educationis: Studies of Education and Didactics*, 2(1), 18–28. URL <https://doi.org/10.15804/ve.2022.02.08>

Гуменникова, Т. Р. (2011). Теоретико-методичні засади підготовки майбутнього педагога до особистісно орієнтованого виховання молодших школярів в умовах ступеневої освіти. Автореф. дис. д-ра пед. наук. Київ.

Грицюк, С. (2015). Особливості позакласної роботи з молодшими школярами, спрямованої на їх фізичний розвиток. *Науковий вісник Мелі-топольського державного педагогічного університету*, 2(15), 208–212.

Довженко, Т. О., Небитова, І. А., & Шищенко, В. О. (2021). Роль менторства у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи. *Теорія та методика навчання та виховання: збірник наукових праць*, 51, 77–87. URL <https://doi.org/10.34142/23128046.2021.51.08>

Дубасенюк, О. А. (2012). Теоретико-технологічні засади впровадження особистісно орієнтованого підходу у професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя. *Професійна педагогічна освіта: особистісно орієнтований підхід*

(с. 14-40). Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка.

Іванова, Л. І. (2005). Основні дефініції щодо професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури. *Наука і сучасність. Збірник наукових праць НПУ імені М. П. Драгоманова*, 51, 18–27.

Іванова, Л. І. (2006). Сучасні підходи до професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури. *Педагогічний процес: теорія і практика*, 1, 63–73.

Кольцова, О. С. (2014). Педагогічні аспекти організації фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів. *Педагогічні науки*, 66, 175–179.

Комар, О. А. (2011). Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування інтерактивної технології. (Автореф. дис. д-ра пед. наук). Черкаси.

Кондур, О. (2019). Система професійної підготовки майбутніх фахівців із якості освіти у закладах вищої освіти. (Автореф. дис. д-ра пед. наук). Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова.

Лодатко, Є. О. (2023). Педагогічне моделювання. Тернопіль: Навчальна книга Богдан.

Матвієнко, О. В. (2010). Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до педагогічної взаємодії у навчально-виховному середовищі школи першого ступеня. (Автореф. дис. д-ра пед. наук). Київ.

Міністерство освіти і науки України. (2016). Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої школи. URL <https://cutt.ly/GreOiYJd>

Цюняк, О. П. (2020). Система професійної підготовки майбутніх магістрів початкової освіти до інноваційної діяльності. (Автореф. дис. д-ра пед. наук). Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна.

Чайка, В. (2007). Теорія і технологія підготовки майбутнього вчителя до саморегуляції педагогічної діяльності. (Дис. д-ра наук). Тернопіль.

Шиян, Б. М. (2008). Теорія і методика фізичного виховання шко-

лярів (Ч. 1). Тернопіль: Навчальна книга Богдан.

Budnyk, O., & Kondur, O. (2022). Problems of development of digital competence of teacher-researcher: Challenges of distance education. In M. Contu, J. G. Estay Sepulveda, J. Mansilla Sepulveda, A. Veliz Burgos, & G. Moreno Leiva (Eds.), *Contextos Humanistas. Expresiones para el Siglo XXI* (pp. 79–88). Santiago, Chile: Cuadernos de Sofia / Fondazione Giovannino Pinna. ISBN 978-956-9817-68-7.

Budnyk, O., Okliievych, N., Smoliuk, S., Yemchuk, O., & Fomin, K. (2024). Mental health during wartime. The Ukrainian case in the 21st century: On the increase of anxiety among students and teachers. *Health Problems of Civilization*. URL <https://doi.org/10.5114/hpc.2024.144677>

Panchenko, O., Shynkarova, V., Maistryk, T., Budnyk, O., Nikolaesku, I., Matsuk, L., & Fomin, K. (2022). Pedagogical innovations in Ukrainian educational institutions: Social challenges and realities of war. *Revista Brasileira De Educacao Do Campo*, 7, e14557. URL <https://doi.org/10.20873/uft.rbec.e14557>

Smolinska, O., Budnyk, O., Voitovych, A., Palahniuk, M., & Smoliuk, A. (2020). The problem of health protection in modern educational institutions. *Revista Inclusiones*, 7(4), 108–116. <http://revistainclusiones.org/pdf18/8>

REFERENCES

Antonova, O. Ye. (2007). *Teoretychni ta metodichni zasady navchannia pedahohichno obdarovanykh studentiv*. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka.

Bekh, I. D. (2015). *Vybrani naukovy pratsi. Vychovannia osobystosti* (T. 1). Chernivtsi: Bukrek.

Bozhyk, M. V. (2013). *Teoretychna pidhotovlenist vchyteliv-predmetnykiv z profesiino-prykladnoi fizychnoi pidhotovky yak efektyvna umova formuvannia hotovnosti do profesiinoi diialnosti. Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni*

M. P. Drahomanova. Seriiia 15: Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury. Fizychna kultura i sport, 1(7[33]), 45–51.

Boiko, O. O. (2013). *Suchasni vymohy do profesiinoi pidhotovky uchyteliv fizychnoi kultury. Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 15: Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury. Fizychna kultura i sport*, 1(7[33]), 52–57.

Budnyk, O., & Kondur, O. (2022). Problems of development of digital competence of teacher-researcher: Challenges of distance education. In M. Contu, J. G. Estay Sepulveda, J. Mansilla Sepulveda, A. Veliz Burgos, & G. Moreno Leiva (Eds.), *Contextos Humanistas. Expresiones para el Siglo XXI* (pp. 79–88). Santiago, Chile: Cuadernos de Sofia / Fondazione Giovannino Pinna. ISBN 978-956-9817-68-7.

Budnyk, O., & Nikolaesku, I. (2022). Tsyfrovi tekhnolohii u pidhotovtsi maibutnix pedahohiv: suchasni vyklyky dystantsiinoi osvity. *Viae Educationis: Studies of Education and Didactics*, 2(1), 18–28. URL <https://doi.org/10.15804/ve.2022.02.08>

Budnyk, O., Okliievych, N., Smoliuk, S., Yemchuk, O., & Fomin, K. (2024). Mental health during wartime. The Ukrainian case in the 21st century: On the increase of anxiety among students and teachers. *Health Problems of Civilization*. URL <https://doi.org/10.5114/hpc.2024.144677>

Chaika, V. (2007). *Teoriia i tekhnolohiia pidhotovky maibutnoho vchytelia do samorehuliatcii pedahohichnoi diialnosti* [Dys. d-ra nauk]. Ternopil.

Humennykova, T. R. (2011). *Teoretyko-metodychni zasady pidhotovky maibutnoho pedahoha do osobystisno oriientovanoho vychovannia molodshykh shkoliariv v umovakh stupenevoi osvity* [Avtoref. dys. d-ra ped. nauk]. Kyiv.

Hrytsiuk, S. (2015). *Osoblyvosti pozaklasnoi roboty z molodshymy shkoliaramy, spriamovanoi na yikh fizychnyi rozvytok. Naukovyi visnyk*

Melitopolskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu, 2(15), 208–212.

Dovzhenko, T. O., Nebytova, I. A., & Shyshenko, V. O. (2021). Rol mentorstva u profesiinii pidhotovtsi maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly. *Teoriia ta metodyka navchannia ta vykhovannia: zbirnyk naukovykh prats*, 51, 77–87. URL <https://doi.org/10.34142/23128046.2021.51.08>

Dubaseniuk, O. A. (2012). Teoretyko-tekhnologichni zasady vprovadzhennia osobystisno oriientovanoho pidkhodu u profesiino-pedahohichnii pidhotovtsi maibutnoho vchytelia. In *Profesiina pedahohichna osvita: osobystisno oriientovanyi pidkhid* (pp. 14–40). Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka.

Ivanova, L. I. (2005). Osnovni definitsii shchodo profesiinoi pidhotovky maibutnikh vchyteliv fizychnoi kultury. *Nauka i suchasnist: Zbirnyk naukovykh prats NPU imeni M. P. Drahomanova*, 51, 18–27.

Ivanova, L. I. (2006). Suchasni pidkhody do profesiinoi pidhotovky maibutnoho vchytelia fizychnoi

kultury. *Pedahohichni protses: teoriia i praktyka*, 1, 63–73.

Koltsova, O. S. (2014). Pedahohichni aspekty orhanizatsii fizkulturno-ozdorovchoi diialnosti shkoliariv. *Pedahohichni nauky*, 66, 175–179.

Komar, O. A. (2011). Teoretychni ta metodychni zasady pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv do zastosuvannia interaktyvnoi tekhnolohii. (Avtoref. dys. d-ra ped. nauk). Cherkasy.

Kondur, O. (2019). Systema profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv iz yakosti osvity u zakladakh vyshchoi osvity. (Avtoref. dys. d-ra ped. nauk). Kyiv: NPU im. M. P. Drahomanova.

Lodatko, Ye. O. (2023). Pedahohichne modeliuвання. Ternopil: Navchalna knyha Bohdan.

Matviienko, O. V. (2010). Teoretyko-metodychni zasady pidhotovky maibutnikh uchyteliv do pedahohichnoi vzaiemodii u navchalno-vykhovnomu seredovyshchi shkoly pershoho stupenia. (Avtoref. dys. d-ra ped. nauk). Kyiv.

Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2016). Nova ukrainska

shkola: Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly. URL <https://cutt.ly/GreOiYJd>

Panchenko, O., Shynkarova, V., Maistryk, T., Budnyk, O., Nikolaesku, I., Matsuk, L., & Fomin, K. (2022). Pedagogical innovations in Ukrainian educational institutions: Social challenges and realities of war. *Revista Brasileira De Educacao Do Campo*, 7, e14557. URL <https://doi.org/10.20873/uft.rbec.e14557>

Shyian, B. M. (2008). Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia shkoliariv (Ch. 1). Ternopil: Navchalna knyha Bohdan.

Smolinska, O., Budnyk, O., Voitovych, A., Palahniuk, M., & Smoliuk, A. (2020). The problem of health protection in modern educational institutions. *Revista Inclusiones*, 7(4), 108–116. URL <http://revistainclusiones.org/pdf18/>

Tsiuniak, O. P. (2020). Systema profesiinoi pidhotovky maibutnikh mahistriv pochatkovoї osvity do innovatsiinoi diialnosti. Педагогічне спілкування, мовленнєва культура. (Avtoref. dys. d-ra ped. nauk). Kyiv: Instytut pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh imeni Ivana Ziaziuna.

